

NYHETER FRÅN GALAXEN- VERKSAMHETEN

Information från Galaxen om
rehabilitering och prevention
Nr. 3 2006

GAMLA METODER GAV NYA MÖJLIGHETER

Galaxenkonceptet håller!

Sumpar man jobbet blir det fritt fall

Doldis med världsrykte

Stegar och bockar ett evigt bekymmer

TRYCK OCH SUG

En bra pump fungerar enligt metoden att både trycka och suga. Det gör arbetsmarknaden också. Det måste finnas både tryck och sug för att få rätt man på rätt plats. Trycket innehåller både nyorientering, timing och matchning medan suget är efterfrågan på marknaden men också möjligheten att tjäna mer. Den professionelle förmedlaren av arbete vare sig han eller hon arbetar i Galaxen eller på arbetsförmedlingen jobbar med de tre medlen nyorientering, timing och matchning. Den första är att få människor att se nya möjligheter. Att så att säga få denne att lyfta på hakan. Den andra innehåller den process som varje människa som ska byta inriktning, kanske byta jobb, måste gå igenom för att känna att man kan tänka sig något annat. Att man vågar lämna sin gamla yrkesroll för att pröva en ny. Här hjälper förmedlaren av arbete till så att denna process ska gå framåt. Man måste inför personen själv påvisa vilka kunskaper och kvalitéer som han eller hon har så att man förstår att man faktiskt kan mycket annat än det man alltid gjort. Sedan kommer det viktiga steget matchning. Här gäller det att ha god kontroll på vad som finns. Vilka jobb finns redan eller kommer att finnas snart? Men lika viktigt är att se hur personen passar in i en ny yrkesroll.

Vi har fått en ny regering.

Den har när det gäller arbetsmarknaden också planer på att öka trycket och suget. Om metoderna är de rätta får framtiden visa men man vill i varje fall se fler i arbete. Hur klarar sig Galaxen i detta sammanhang? Så vitt vi kan förstå kommer vi att kunna arbeta vidare med vårt hittills mycket framgångsrika koncept. Vi har nu nästan 2000 galaxenanställda i landet. Vi har också preventionsutbildningar med många hundra yrkesarbetare i hela landet och startar vårt teknikutvecklingsprojekt under året. Det skall handla om hur man ska kunna utnyttja tryckluft och vakuum inom byggindustrin på ett nytt sätt. Så inom Galaxen finns tryck och sug på alla nivåer. Det är mycket som händer men det ska det göra i en så n dynamisk organisation som Galaxen.

Till sist nu går vi mot jul. Jag ser genom fönstret att blomsteraffären redan säljer julgranar. Är det tidigare än vanligt eller är det så att tiden går så fort att man inte riktigt hinner med ibland? Vi får bromsa upp under julhelgen. Ta till vara alla möjligheter att vila och att umgås. Det behöver vi nog då.

God Jul och Gott Nytt År!

Berndt Stenlund
VD CentralGalaxen Bygg AB

Redaktion och annonser: Roland Öqvist, tel: 0155-21 98 15, 0708-28 87 96
roland@expomarketing.se

Ansvarig utgivare: Berndt Stenlund, Tel 08-656 07 01.
Mailadress Berndt.Stenlund@galaxenbygg.se

Redaktionsråd: CentralGalaxens stab och redaktören.
CGB CentralGalaxen Bygg AB, tel: 08-656 07 00

OBS! Tidningen förbehåller sig rätten att inte ta in annonser utan redaktionsrådets godkännande.

ANNONSPRISER OCH ANNONSFORMAT

1/1-sida:	180 x 270 mm. 11 500 :-
1/2-sida:	180 x 135 mm. Liggande 90 x 270 mm. Stående 6 500:-
1/4-sida:	90 x 135 mm. Stående 65 x 180 mm. Liggande 4 500:-
1/8-sida:	45 x 135 mm. Stående 90 x 45 mm. Liggande 2 800:-

Bilaga i tidningen:

Kontakta redaktionen för offert.

Annonsmaterial:

Digitalt Högupplöst PDF eller EPS.

Skickas till:

roland@expomarketing.se

Annonsmaterial till redaktionen cirka tre veckor före utgivningsvecka.

UTGIVNINGSPLAN 2007:

Nummer 1/07: Vecka 22

Nummer 2/07: Vecka 48

Tekniska upplysningar:

Format: A4, 210 x 297 mm.

Sidantal. 16 sid.

Färg: 4 färger

Kontakta oss på CentralGalaxen:

Berndt Stenlund:
08-656 07 01, 0708-255 255.
Berndt.Stenlund@galaxenbygg.se

Sven Roos:
08-656 07 03, 070-386 07 03.
Sven.Roos@galaxenbygg.se

Henri Leray:
08-656 07 49, 076-807 28 80.
Henri.Leray@galaxenbygg.se

Maud Herré:
08-656 07 00, 0733-400 441.
maud.herre@galaxenbygg.se

Eva-Lena Palander:
08-656 07 15, 070-288 00 08.
eva-lena.palander@galaxenbygg.se

GAMLA BYGGMETODER GER NYA MÖJLIGHETER

Att vårda och bevara gamla kulturbyggnader har givit arbetslösa och arbetsskadade byggnadsarbetare nya möjligheter.

Nynäs Slott och friluftsområde ligger några mil norr om Nyköping och är en pärla i sitt slag. Själva slottet är en magnifik historia, med anor från medeltiden, en unik bevarad miljö, en vacker park och andra begivenheter. Men minst lika märklig är Bygghyttan på Nynäs. En skapelse av en envis Galaxare som fick en idé. Mannen bakom verket heter Janne Gustafsson och var snick-

are på Peab i många år. Men så småningom märkte han att hans ben inte fungerade som de skulle. Han hade drabbats av en muskelsjukdom som sakta försämrade deras styrka och rörlighet.

- Det gick rätt bra på plan mark, men om jag skulle upp och arbeta på ställningsjobb blev det svårt. Jag behövde bägge händerna för att hålla i mig och då kunde jag ju inte jobba, berättar Janne.

1999 blev han långtidssjukskriven i sex månader, men hade redan då kommit på idén att försöka starta en verksamhet som Bygghyttan på Nynäs.

Han tog kontakt med Byggnadsavdelning i Nyköping och med Arbetsförmedlingen (Försäkringskassan var ointresserade) som tänkte på idén. Efter att under ett år ihärdigt bearbetat de lokala politikerna så blev projektet verklighet och den 13 november år 2000 kunde man starta verksamheten. I nuläget har cirka 65 personer arbetat på Bygghyttan och cirka 18 stycken har kunnat komma tillbaka till arbetslivet igen. Vilket får anses vara ett bra resultat. Dessutom har man då och då tagit sig an skoltrötta elever som fått byta teoripluggande mot praktiskt snickerihantverk.

-Många som kommit har varit skeptiska i början, berättar han. Men sedan så har de kommit in i gemenskapen och jobbat på bra. De flesta av dem som är här, eller har varit här, är mycket självgående och vi har en bra stämning här på Bygghyttan.

Janne började på yrkesskolan direkt efter folkskolan och lärde sig till snickare. Han har även en byggnadsteknisk utbildning. Dessutom har han varit verksam som fotbollstränare för både pojklag och seniorer.

- Jag tror det har lärt mig att ta folk. Jag är rätt bra på att se vilka som trivs ihop, menar han.

Janne Gustafsson i sin fantastiska snickeriverkstad. Den ligger i en ekonomibyggning från 1700-talet vid Nynäs Slott. Lagg märke till takbjälken.

Verkstaden är full av vackra och välanvända verktyg.

Nedan den diskreta ingången.

Verksamheten på Bygghyttan består i att renovera och underhålla alla byggnader som finns inom slottets område och de underliggande torpställena. En grannliga uppgift som kräver insikt i gamla byggmetoder och material.

- Jag har alltid varit intresserad av hur de gamla snickarna arbetade och under arbetslöshetsperioder har jag varit på olika kurser. 1994 var jag på en kurs som Umeå länsmuseum hade uppe i Holmsund och lärde mig renovera gamla fönster, berättar Janne Gustafsson.

- Jag var också med och renoverade Stjernholms Slott, som numera är kursgård. En mycket varsam renovering.

- Man sak lära sig att inte bara säga ner de gamla bitarna och slänga dem, utan man ska dissekera dem och försöka komma underfund om hur de gamla mästarna hade löst sina problem. Dessutom får man använda hjärnan. Det finns ju inga ritningar att följa och sedan bara göra efter. Och det finns inget prefab som bara ska monteras.

Under hösten har man arbetat med att tätta fönster hos några av torpen där det är åretruntboende. Man har renoverat ett annat gammalt hus och byggt om en jordkällare. Dessutom har man bytt ut de bärande bjälkarna i Nynäs stora ladugård. 48 stycken 3,5 meter långa, stående bjälkar av grovt timmer.

- Det finns hur mycket jobb som helst, säger Janne.

Janne Gustafsson arbetar i dag 70 procent. men kommer under det följande året att gå ner till 50 procent. Det blir hans sista år på Bygghyttan. Man har redan börjat leta efter en efterträdare och det är bara att hoppas att man kan hitta en person med samma värme och samma förmåga att ta folk som Janne Gustafsson har.

Bengt Berglund:

Fönsterhantverkare

Bengt hade varit snickare i hela sitt yrkesliv, förutom en vända till sjöss under ungdomsåren. Men till slut, vid 51 års ålder, hade axlarna tagit slut. Han hade svår värk som gjorde det omöjligt att fortsätta jobba. Det enda som erbjöds var sjukskrivning.

- Jag hade varit sjukskriven i två år, berättar han, när jag blev kallad till ett möte med min handläggare Janne Jonsson från Galaxen Mellan i Eskilstuna.

Vi snackade om vad som kunde göras, för jag mådde verkligen inte bra. Då ringde Janne Jonsson till Bygghyttan på Nynäs och jag fick börja där direkt.

- Att vara sjukskriven en längre tid nöter ner en människa. Man kommer in i en bubbla av svarta tankar som det är svårt att ta sig ur.

Bengt berättar att han inte snackade med någon de första två veckorna, tills Janne Gustafsson på Bygghyttan satte honom på att renovera några gamla fönster. Det visade sig vara ett verkligt lyckokast. Det var ett jobb som passade Bengt perfekt. Han trivdes och började prata med de övriga. Eftersom han inte behövde arbeta med händerna över axelhöjd längre, påfrestades inte hans skadade axlar.

Janne Gustafsson på Bygghyttan såg förändringen och när Bengt hade varit i sju månader på Bygghyttan rekommenderade han Bengt att försöka komma in på en utbildning till fönsterhantverkare som fanns nere i Ystad hos ett företag som heter Allbäck.

Efter en rad turer med Arbets-

Bengt Berglund i sin verkstad. Den är liten men har allt som behövs.

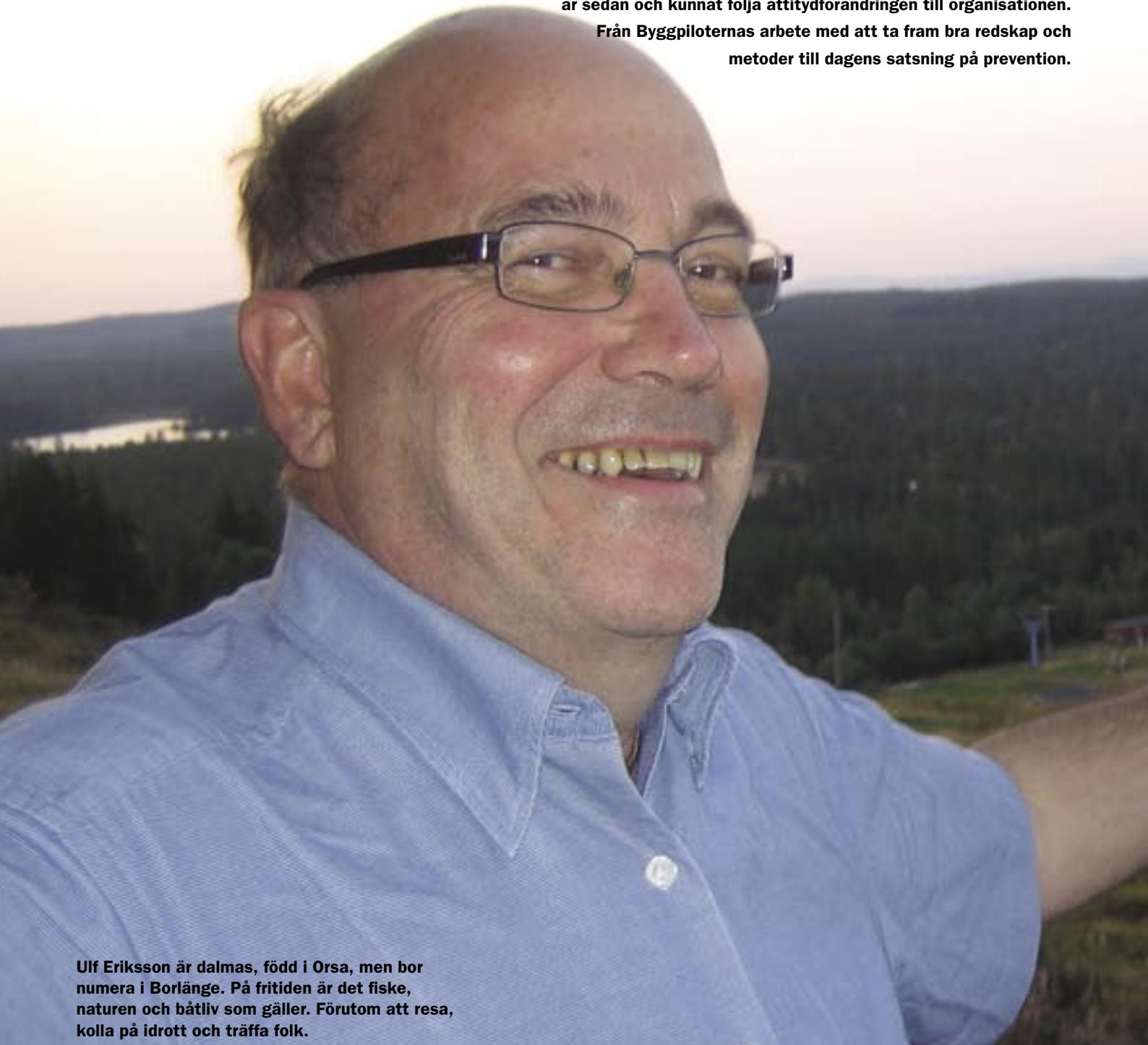
förmedlingen så kunde han börja på kursen, vilken varade i tio veckor.

Nu har Bengt startat ett litet företag i den källarlokal som förr var hans hobbyverkstad. Där sysslar han med att renovera äldre fönster och dörrar och har massor av jobb. De första kontakterna fick han genom Allbäck i Ystad. Det var inget mindre än att åka till Köpenhamn och visa danska snickare hur en riktig fönsterrenovering skulle göras. Det var nämligen Amalienborg, där den danska drottningen bor, som hade behov av en rejäl och sakkunnig renovering.

Nu arbetar han med både institutioner som Sörmlands Museum, slott och herresäten och privatpersoner som vill bevara det gamla stuket på sina hus. Vare sig det gäller dörrar eller fönster. Det är de gamla metoderna som gäller. Linoljekitt och linoljefärg. - Nu för tiden mår jag bra och det är kul att gå till jobbet. Jag har väldigt mycket att tacka Galaxen för, säger Bengt Berglund.

”KONCEPTET HÅLLER!”

Det menar Ulf Eriksson Regionchef för Galaxens Region Mellansverige. Han har varit med sedan Galaxen bildades för 20 år sedan och kunnat följa attitydförändringen till organisationen. Från Byggpiloternas arbete med att ta fram bra redskap och metoder till dagens satsning på prevention.

Ulf Eriksson är dalmas, född i Orsa, men bor numera i Borlänge. På fritiden är det fiske, naturen och båtliv som gäller. Förutom att resa, kolla på idrott och träffa folk.

Ulf Eriksson är Vd och regionchef för Galaxens Region Mellansverige som innefattar Dalarna, Närke, Västmanland och Sörmland, med kontor i Falun, Örebro, Västerås och Eskilstuna. Han arbetar huvudsakligen med Galaxen men även åt Sveriges Byggindustrier där han började 1977.

- Jag har alltid varit intresserad av arbetsmiljöfrågor och jag har till exempel lett kurser i Bättre ArbetsMiljö, så kallade BAM-kurser, säger Ulf Eriksson. 1986 startades Galaxen och Ulf som då var ordförande i Länsanpassningsgruppen fick förfrågan om börja jobba för Galaxen Mellan, vilket innebär

att han firar 20-årsjubileum i organisationen. Vd och regionchef blev han år 2001.

- När vi startade fanns det många olyckskorpar som menade att, 'detta kommer inte hålla i många år'. Då betraktades Galaxenorganisationen av många som en avstjälpningsplats.

- Men konceptet håller! Nu har

vi alla parter med på tåget, både små och stora företag och vi kan jobba med hela branschen, säger Ulf Eriksson, med en viss tillfredsställelse i rösten.

- Hemligheten med Galaxens framgångar är att vi sätter inte fokus på hur sjuk individen är utan vi tittar på vilka möjligheter han har att kunna fortsätta att arbeta, menar Ulf. Försäkringskassa och Arbetsförmedlingen kan regelverket och vi kan få fram ett jobb som passar. Vi lyckas till och med att hitta jobb när det är lågkonjunktur. Det är fel att plocka bort en 55+ från arbetsmarknaden. Han har erfarenheter och kunskaper som han kan delge och han kan fortfarande göra en arbetsinsats, hävdar Ulf Eriksson.

Frågan om arbetsskador och långtidssjukskrivna har ju blivit en het samhällspolitisk fråga och en fråga som belastar statsbudgeten med enorma belopp.

- Men lönebidragssystemet, rätt hanterat, är ett bra verktyg för att

kunna få människor att komma tillbaka till jobb igen. Kunna betala skatt och fungera socialt, menar Ulf. Samhället sparar 160-170 000 kronor om året, lönebidraget borträknat, på den modellen.

- Fyra gånger per år har vi uppföljningar av våra Galaxare och vet när det är dags att ta bort lönebidraget.

Ulf vill även framhålla att en lyckad rehabilitering inte bara beror på Galaxen utan även till en stor del på insatserna ute på företagen som tar emot Galaxare. Man är oftast nöjd med det folk man får och vill att det ska fungera.

- Och de flesta gubbarna har varit väldigt duktiga yrkesmän. Det är kanske därför de har blivit utslitna, funderar Ulf.

Kan en människa jobba 70 procent ska man inte vara tvingad att gå hemma till 100 procent!

En del människor som Galaxen fått ansvaret för, kan av olika skäl inte gå tillbaka till byggbranschen. Byggfolk vill helst inte lämna sin bransch.

Men i en del fall måste man testa något annat. Ett exempel som Ulf Eriksson berättar om är en snickare som inte kunde gå tillbaka till sitt gamla jobb. Efter två år hos Galaxen fick han jobb som konstruktör och arbetar i dag med datorprogrammet Cad/Cam.

- Det är en stor lycka att jag fick den här chansen, menade han.

- Det som är en stor extrabonus med det här jobbet är den tacksamhet och positiva respons man möter från dem som får en ny möjlighet att komma ut och jobba igen, säger Ulf.

Ulf Eriksson har sin ordinarie arbetsplats på kontoret i Falun, men besöker ofta de andra kontoren i Örebro, Västerås och Eskilstuna. Han är dalmas, född i Orsa, men bor numera i Borlänge. Han började som arbetsledare på Kullenbergs i Göteborg 1965 men ville komma åter till hembygden, sökte och fick jobb på dåvarande Byggmästareföreningen i Falun. På fritiden är det fiske, naturen och båtliv som gäller. Förutom att resa, kolla på idrott och träffa folk.

HANDLÄGGARE OCH UPPFÖLJARE

-Knäna höll men ryggen gick åt helvete! Det säger Jan-Erik Larsson som tidigare arbetat som golvläggare, men som numera är handläggare och uppföljare på Galaxen Region Mellan i Örebro. Knäna är ju annars det som brukar ta mest stryk på en golvläggare.

Det var i början på 1989 som Jan-Erik blev sjukskriven i nio månader. Han kunde sedan komma tillbaka, men med anpassade arbetsuppgifter. Bland annat var arbetsledare på

Bomässan 1992 i Örebro. Men 1996 var det lågkonjunktur i byggbranschen och han blev arbetslös. Jan-Erik gick då på en folkhögskola under ett år. Så småningom fick han ett tips om att tjänsten som handläggare på Galaxen skulle bli ledigt. Han sökte och fick jobbet.

- Jag har fyra träffar om året med mina gubbar, berättar han. Då kan vi kolla upp om det blir bättre eller sämre för dem i deras jobb. Om det blir sämre så får man försöka hitta något nytt åt dem. Jan-Erik har 56 gubbar som han är handläggare och uppföljare för.

Att hitta arbetsplatser för dessa kan ibland vara knepigt, men löser sig i de allra flesta fall.

- Vissa kan, beroende på hur sjuka de är, vara svårplacerade, men det brukar lösa sig, tycker han. Vi har några "långkörare" för närvarande och det är 18 stycken som har gått ur systemet, men på det på hela taget ett bra resultat.

Jan-Erik Larsson är 61 år och har sex barnbarn, så fritidsproblem har han inte. Dessutom är han motorcykelentusiast med en Sport Touring Honda Black Bird 1100 cc hemma i garaget.

”Kombinationen av vårt jobb och det Galaxen gör, är helt suveränt”

Att prata om alkoholism och drogberoende kan vara en känslig fråga. Många vänder bort blicken när de anar att en arbetskamrat inte kan styra sitt drickande. Man vill inte lägga sig i.

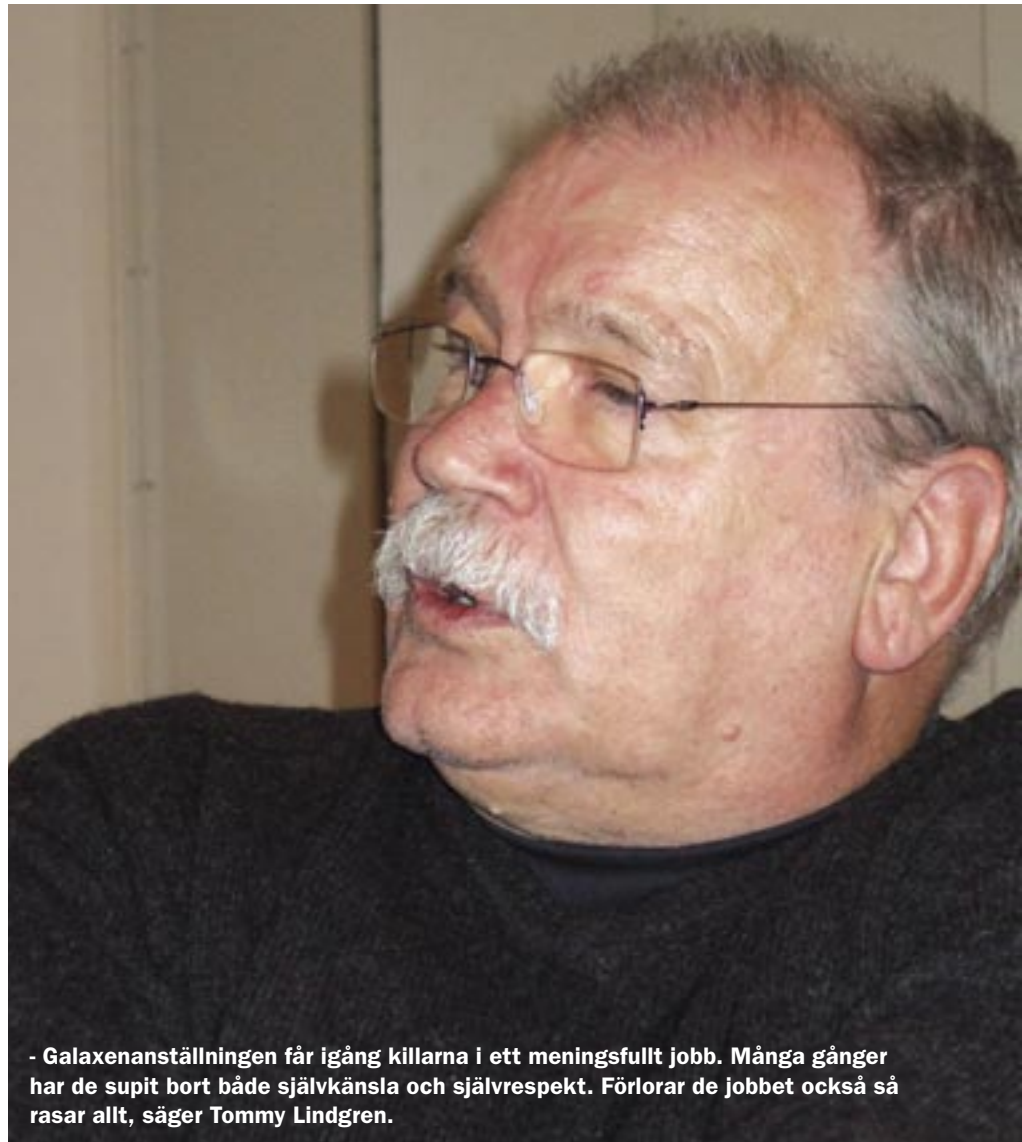
Vi har pratat med Tommy Lindgren som har egna erfarenheter av vad alkohol kan ställa till med. I dag arbetar han med att hjälpa andra som hamnat på sniskan för att få dem att sluta supa och räta upp sina liv.

Och han gör det med stor framgång.

Låt oss först konstatera att det supas inte på arbetstid i byggbranschen i dag. Även om det finns en efterhängsen schablonbild av ölpimplande byggjobbare. Dagen effektiva och tidspressade byggnadsindustri tillåter inte sådana utsvävningar. Men det betyder inte att alkoholen inte skördar sina offer även här. Likväl som i andra branscher. Möjligen har vi en tendens att blunda. Hur som helst. Problemet finns och dyker upp då och då. Så vad finns det för möjligheter om man märker att en jobbkompis har problem? Eller om man själv anar att man har svårt att hantera sitt drickande?

En som vet vad han talar om är Tommy Lindgren. Alkoholist sedan ungdomsåren men som sedan drygt 20 år arbetar med att hjälpa sina olycksbröder (och systrar).

- Jag drack två helrör Kosken om dan i 25 års tid, berättar han. Jag kunde överhuvudtaget inte jobba om jag inte hade två och halv promille i blodet. Fem gånger satt han på torken, men fortsatte lika flitigt att dricka när han kom därifrån. Men efterhand fick han nog av sin eländiga tillvaro. Han hade nått botten.

- Galaxenanställningen får igång killarna i ett meningsfullt jobb. Många gånger har de supit bort både självkänsla och självrespekt. Förlorar de jobbet också så rasar allt, säger Tommy Lindgren.

- Jag satte mig ner och tänkte efter. Vad ville jag egentligen göra av resten av mitt liv? Fortsatte han att supa så var slutet nära, det insåg han. Han var så långt nere som en människa kan vara. Utan självrespekt och självförtroende. Utan andra vänner än supkompisarna. Han vände sig till Länkarna och lyckades med att hålla sig nykter. Han fortsatte sedan att arbeta inom Länkrörelsen, men driver sedan början på 90-talet ett eget företag, Tolab, som jobbar med att hjälpa människor med alkoholproblem att hålla sig nyktra.

- Att vara nykter är steg ett, hävdar Tommy. Det är ett absolut krav för att man ska klara av att komma tillbaka till ett normalt liv. Många säger att ”träffar jag bara en just brud och får en lägenhet, då fixar jag det här”. - Bara självbedrägeri, säger Tommy. Först måste man avstå från att supa! Hans företag, Tolab, arbetar med kamratstöd. Det är Tommy och hans killar som utgör stödet som alltid finns där och som med kraft reagerar om klienten skulle börja svikta. Man lär ut var fallgroparna finns. Det vet man av egen erfarenhet. Alla har varit i

samma situation, men kommit på fötter igen och lever nyktert.

- Stödpersonen och klienten träffas tre gånger i veckan. Och det gäller oavsett om det är röd dag. Då har vi stödsamtal och går igenom vad som hänt sen sist och de får sin Antabus av oss. Skulle någon utebli så ser vi det som ett återfall!

- Vi arbetar så att vi hela tiden tittar framåt. Inget grävande i det förflutna, utan vi försöker skapa en människa som kan leva med sig själv och bygga sig ett nytt liv utan spriten. Det handlar om en uppfostringsprocess helt enkelt. Och man lyckas bra. De regelbundna mötena pågår mellan ett och två år och 60 procent av dem som har gått igenom behandlingen har jobb idag och lever nyktert. Hela kamratstödet bygger på absolut drogfrihet och ärlighet. Det är en förutsättning för att klienten ska kunna fortsätta ett liv utan droger.

- Kombinationen av vårt jobb och det Galaxen gör är helt suveränt, menar Tommy Lindgren. Galaxenanställningen får igång killarna i ett meningsfullt jobb. Många gånger har de supit bort både självkänsla och självrespekt. Det enda de har kvar är att de i alla fall är bra yrkesmän. Förlorar de jobbet också så rasar allt.

- Men man ska ha klart för sig att detta är en process med många fallgropar. Jag har själv fallit i de flesta, konstaterar han. En kväll blev han uppringd av en av sina klienter som berättade att han hade hållt upp ett glas brännvin och tänkte börja supa igen. Han ville bara tala om det för Tommy. - Jag snackade med honom i mer än två timmar och lyckades övertyga honom om att det inte var en bra idé att börja om med supandet igen. Han gick och hällde ut brännvinet och klarade sig.

”Sumpar man jobbet blir det fritt fall”

Harry är kort och kraftig, ser stark ut. Det gråspängda håret är kortklippt och han har en humoristisk glimt i de blå ögonen. Han är en betrodd lagbas på ett av Stockholms större byggprojekt. Och alkoholist.

Vi träffas på ett fik för att snacka om hur han klarar av den här kombinationen.

Med är också Tomas Gustavsson från Tolab. Tomas är Harrys stödperson sen flera år.

- Jag började tidigt, berättar Harry. Först tog man sig en bläcka på helgerna, sen dessutom någon dag mitt i veckan och sen blev det så att man var full hela veckan.

Han försökte sluta första gången när han var 40-årsåldern, men fick återfall. Sen har det varit från och till fram till för tio år sedan då han kom i kontakt med Tomas och Tolab.

- Tja, det har ju hänt några gånger att Harry inte har klarat att hålla sig nykter. Men vi jobbar träget vidare och nu är det två år sen sist, berättar Tomas som har varit nykter i 12 år och tror att han kommer att vara det i fortsättningen också.

Tomas säger att det finns bara tre alternativ. Antingen tar man livet av sig direkt. Eller så fortsätter man att supa, vilket ger samma resultat. Eller så blir man nykter. Så bistert är det, menar han. Och Harry håller med.

-Det sliter på både kroppen och själen att supa, säger han. Och den ångest man känner när man vaknar upp efter ett kraftigt supande går inte att beskriva. Det är fruktansvärt.

Tomas Gustavsson från Tolab är Harrys stödperson

Harrys arbetsgivare har varit ett stöd, även om deras tålmod har satts på hårda prov.

- Man förlorar först sina vänner och andra bekanta. Sen förlorar man familjen. Om man sedan sumpar sitt jobb också. Då, ja då blir det fritt fall, menar han. Men Harrys arbetsgivare har alltså stöttat honom, även om det har varit på gränsen några gånger. Dessutom har kontakten med Tomas varit en stor hjälp. De ses regelbundet 2-3 gånger i veckan då Harry får sin antabus och får en möjlighet att snacka och hur det ligger till. Om några år blir Harry pensionerad, vilket han ser fram emot.

- Jag vill vara nykter då och det är ju innerst inne bara jag själv som kan bära ansvaret för att det blir så, säger Harry.

DOLDIS MED VÄRLDSRYKTE

Jag misstänker att det inte är så många som känner till företaget Ergonomidesigngruppen, men jag kan garantera att så gott som alla ändå har kommit i kontakt med dem.

Det är nämligen de som har formgivit skiftnycklar, skruvmejslar, hammare, färgskrapor, stämjärn, tänger och sågar och många andra verktyg till Bahco. Byggkranar åt Lindén AB och traktorer åt Valmet.

De nya knivarna från Hultafors. Vinkelslipar åt Atlas Copco, penselskaft och svetshjälm.

Bara för att nämna det som förkommer inom byggnadsindustrin.

Företaget startade 1969 som Designgruppen av en handfull designers och bytte namn till Ergonomidesigngruppen 1974. I början var det mycket hjälpmedel åt handikappade som var aktuellt.

Men man formgav även tryckpressar åt Solna Offset. Och det var Ergonomidesigngruppen som skapade en traktor åt finska Valmet med sluttande huv för bättre sikt framåt. En innovation som numera är standard hos de flesta traktorer.

I dag är man cirka 55 personer som arbetar med formgivning av industriella produkter av alla de slag åt närmare 150 världskända uppdragsgivare.

Listan över alla gruppens utmärkelser och priser är imponerande lång och redovisas stolt i entrén till det imponerande kontoret i Bromma väster om Stockholm.

- När vi startade så var ergonomibegreppet inte så väl känt, berättar Olle Bobjer, ergonom på Ergonomidesigngruppen. En utbildning hade precis startats av dåvarande Arbetarskyddsstyrelsen där man fick lära sig grunden för ergonomi och om människans begränsningar och förmågor. Grundläggande för Ergonomidesigngruppens arbete är att man noggrant sätter sig in i hur användarna av produkten upplever sin situation.

- Vi bildar en arbetsgrupp som innefattar en ergonom och två eller tre designers. Man åker ut på olika platser och ser själva efter hur man arbetar i verkligheten med den produkt det gäller. Då kan man ställas inför frågan: Vilken är skillnaden på hur en amerikansk maskinförare och hur en kinesisk använder sina maskiner?

Jo, den amerikanske grävmaskinisten sitter kraftigt tillbaka lutad mot ryggstödet och har stadiga arbetsskor på fötterna, när han arbetar. Den kinesiske däremot, byter till loafers och ställer sina arbetsskor i en liten låda. Han sitter rak i ryggen och manövrerar sina spakar. Ryggstödet använder han inte.

- Det är viktiga kulturella skillnader som man måste ta med i beräkningen när man ska designa och formge en optimal arbetsmiljö för grävmaskinister, säger Olle Bobjer. Den amerikanske maskinoperatören har (ofta) en tjock mage och sitter som i en fåtölj. Kinesen sitter på golvet hemma och använder inte den typen av möbler i sitt hem.

En av gruppens stora kunder är Volvo Construction Equipment, som gör anläggningsmaskiner

och andra fordon för tunga arbeten. Där är kunskaper som dessa mycket viktiga och ger konkurrensfördelar.

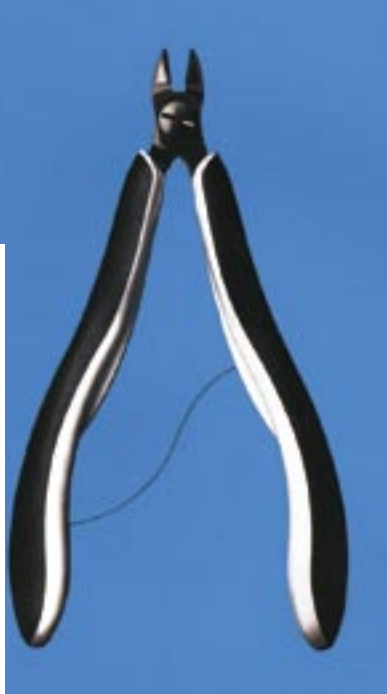
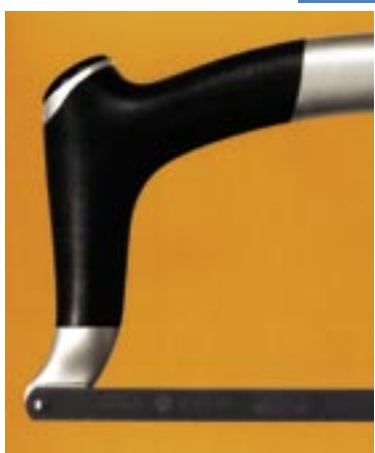
- Vi gör mycket grundliga undersökningar inför våra uppdrag. Vi reser till Kina och till USA för att se hur arbetsmiljön verkligen ser ut för de produkter det handlar om. Med vår kunskap om hur människan fungerar så kan vi sedan dra våra slutsatser om hur, till exempel en grävmaskinshytt ska utformas.

Ett annat exempel är frågan: hur stora händer har de som arbetar inom elektronikindustrin i Kalifornien? Kan tyckas vara en märklig fråga, men för verktygsföretaget Bahco är det oerhört väsentligt att ha koll på ett sådant faktum.

- Det är många asiatiska kvinnor som monterar elektroniska produkter och kunskapen om skillnaden i handstorlek mellan en filippinsk kvinnas hand och en nordeuropeisk, är viktig för funktionen av verktyget.

Problemet löstes efterhand genom den eleganta lilla tången med en smart fjäder mellan skänklarna som gjorde det möjligt att anpassa tången till handens storlek.

Olle Bobjer själv är specialist på handens funktioner. Han har doktorerat på en avhandling om hur ett bra verktygsgrepp ska vara konstruerat. Han var den förste i världen som mätte kraften som behövdes för att få maximal effekt, vilken form som var optimal och vilket material som gav bäst friktion mellan hand och verktyg. Undersökningar vars resultat sedan kunde omsättas till exempel i Bahcos olika verktygsserier eller penseltillverkaren Anzas penselskaft.

Ett litet urval av produkter som designats av Ergonomidesigngruppen. Längst upp till höger syns den smarta tången för elektronikmontage.

Olle Bobjer framför en del av alla utmärkelser som gruppen fått.

Ladda ner tidningen från www.galaxenbygg.se

Hultafors
ATT LITA PÅ

Skruvmejsel

Kniv med spårskruvmejsel och burköppnare. Blad av 2,5 mm kolstål härdat till 58-60 HRC. Eggen är slipad i flera steg med en avslutande bryning på läderskiva. Skaftet och slidan är tillverkade av extra slagtälig PP-plast.

LITE SNACK. MYCKET VERKSTAD.

GALAXENMODELLEN

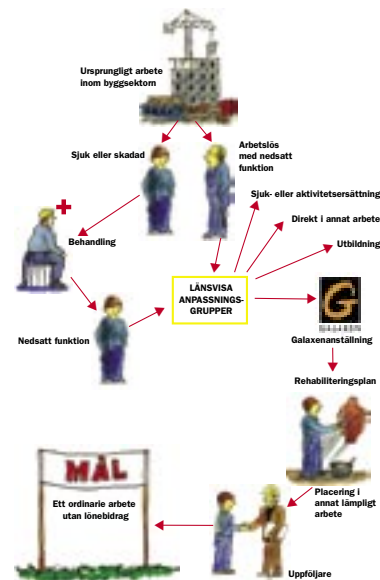
En yrkesarbetare inom byggsektorn som drabbats av sjukdom eller skada och inte kan återgå till sitt ordinarie arbete blir remitterad till anpassningsgruppen.

Där utarbetar man en rehabiliteringsplan och i många fall kan man erbjuda en Galaxenanställning med lönebidragsplacering i ett lämpligt arbete så att rehabiliteringsplanens intentioner förverkligas.

Galaxens uppföljare gör därefter regelbundna besök på arbetsplatsen för att se till att rehabiliteringen går bra. Lönebidraget till företaget omförhandlas varje år. Anställningstiden i Galaxen är i allmänhet inte längre än 4 år. Målet är att kunna fortsätta arbeta heltid utan lönebidrag.

Galaxens rehabilitering till arbete ger vinst för alla parter. Samhällets vinst har kunnat beräknas till cirka 170 000 kronor per år för varje Galaxenanställd person.

Individen får ökad livskvalitet genom att få återgå i arbete och får även en högre lön än arbetslöshetsersättningen. Företaget får välutbildad arbetskraft för en låg kostnad och det företag som remitterar ett rehabiliteringsfall till anpassningsgruppen får hjälp med att klara av detta på ett riktigt sätt.

Stegar och bockar: ETT EVIGT BEKYMMER?

En stor del av de olyckor som drabbar byggnadsfolk är fallolyckor.

Och i de flesta av dem är stegar och bockar inblandade. Men det är inte helt lätt att få bort stegarna från arbetsplatserna.

Om stegen skulle uppfinnas i dag, så skulle man omedelbart förbjuda den på arbetsplatserna, säger Teknologie dr. P.O. Axelsson, som forskat och undersökt fallolyckor på byggarbetsplatser i Sverige. Det låter lite drastiskt men baseras på en dystert statistik.

Fallolyckor utgör cirka 40 procent av byggbranschens olycksfall. Vid cirka 45 procent av fallolyckorna är lösa stegar och arbetsbockar inblandade.

Av olycksfall med stegar inblandade utgörs minst 35 procent av anliggande stegar som glider, oftast nertill. Skadorna blir allvarliga med långa sjukskrivningar som följd och även permanenta besvär. Det förekommer även dödsfall.

- Det tragiska är att det finns tekniska lösningar på problemet med glidande stegar, men de används inte, säger P. O. Axelsson. De enda som alltid använder stegar med stödben för att undvika glidning är Räddningstjänsten. På byggarbetsplatser är de sällsynta. Det finns stegar med en vändbar dubb som kan hindra glidning och stegar med hakar som kan fästas upptill. Att spika fast en

Teknologie dr. P. O. Axelsson talar varmt för att det borde finnas en regelrätt skyddsutbildning. Den skulle vara obligatorisk för att man skulle få jobba på en byggarbetsplats.

regel nere vid stegfoten kan också vara en lösning. För användning av stege på ojämna underlag finns olika former av nivåutjämnare. Allt detta är naturligtvis förträffligt, men hur ofta förekommer de på byggarbetsplatserna? Och (om de finns) används de överhuvudtaget?

- Ingen har riktigt tagit tag i det här problemet, menar P. O. Axelsson. Stegen är en så enkel konstruktion och har funnits i alla tider, så det är väldigt lätt att grabba tag i en stege och utföra ett jobb som behöver göras. Att slippa vänta på att en ställning ska komma på plats. Det tar för lång tid, tycker man.

- Det skulle behövas ta fram någonting som har stegens enkelhet, men som också kan utgöra en

säker arbetsplattform.

- I väntan på den innovationen så kanske man skulle prova med att låsa in alla stegar, funderar P.O.

Stegen ska användas som "tillträdesled" och inget annat. Det vill säga att man använder den för att förflytta sig i höjddled. Det kan vara riskabelt nog. Allt arbete från stegen ska definitivt undvikas. I den undersökning av stegolyckor som P. O. Axelsson gjort för Institutionen för Arbetsvetenskap KTH i samarbete med Akademiska Sjukhuset i Uppsala, visar det sig att:

- Den skadade i de flesta fall själv ställt upp stegen
- Man ansåg sig inte ha något annat alternativ
- Man tyckte det verkade lättast och smidigast. I vissa fall var det

för trångt för något annat. Exempelvis toaletter eller andra små utrymmen.

- Man hade inte hört talas om några särskilda föreskrifter för stegar
- Man hade inte lärt sig klättra på stegar. Konstig fråga tyckte de flesta, men Räddningstjänsten har undervisning och övning hur man klättrar på stegar.
- De flesta hade verktyg för arbete på stegen med sig när de föll.
- I de flesta fall kunde man inte skylla på vädret

P. O. Axelsson pläderar varmt för att det inom byggbranschen borde finnas en regelrätt skyddsutbildning som skulle vara obligatorisk för att man skulle få jobba på en byggarbetsplats. Sådana utbildningar finns på andra håll i Europa, bland annat i England. P. O. Axelsson håller för närvarande på med att ta fram en säkerhetsutbildning åt Betongvaruindustrin för dem som arbetar med montering av betong- och stålelement. Kanske något att tänka på för den övriga byggindustrin? Avslutningsvis menar P. O. Axelsson att det inte finns några enkla vägar att gå när det gäller att minska eller stoppa olyckorna med stegar och bockar.

- Det går ju inte att förbjuda stegarna helt. Förmodligen är utbildning den enda möjliga vägen.

CHECKLISTA VID ANVÄNDNING AV STEGE

- Roterande verktyg, till exempel vinkelslip, bormaskin eller skruvdragare bör ALDRIG användas från lös stega.
- Stegar ska hanteras så de inte skadas.
- Stegar som skadats ska genast tas ur bruk.
- Kolla alltid stegen innan den används.
- Aldrig fler än en person på en stega.
- Båda händerna fria vid klättring: Verktyg och skruv etc. i bältet. Tyngre gods lyfts med kran eller annan utrustning.
- Kolla att skorna är rena och fria från lera, olja eller annat.

Bockar och stegar

”Bockar och stegar” heter ett av många lärorika kapitel i Galaxens utmärkta bok ”Prevention och Praktisk Ergonomi”.

Boken är rikt illustrerad och är en lättläst genomgång av vad du behöver veta för att undvika arbetskadorna. Du får även kunskap om hur din kropp fungerar och hur du ska värdera olika arbetsmoment för att göra ditt jobb mindre skadligt. Och en hel del annat matnyttigt.

Du kan enklast beställa boken om du går in på www.galaxenbygg.se

Eva-Lena slutar!

Eva-Lena Palander som sedan 2003 arbetat på CentralGalaxen med ansvar för projekten "Galaxenmodellen i kommun och landsting" och "Galaxenmodellen för tidig rehabilitering", slutar till årsskiftet.

Kommun- och landstingsprojektet var ett försök att använda Galaxenmodellen inom en bransch utanför byggsektorn, berättar Eva-Lena Palander. Det var på uppdrag av AFA. Vi jobbade fram till första kvartalet 2005, då CentralGalaxen hade

slutfört sitt uppdrag. Alla beslut hade fattats och verksamheten var klar att starta.

Men dessvärre så sjosattes aldrig verksamheten.

Kanske på grund av interna motsättningar eller på grund av att någon (eller några) eldsjäl saknades som kunde ha drivit projektet framåt.

- Det var mycket tråkigt, för det hade visat att det är möjligt att jobba i likhet med Galaxenmodellen och att det finns en bra väg för andra arbetsskadade än folk från byggbranschen, menar Eva-Lena Palander. Projekt nummer två, Galaxen-modellen för tidig rehabilitering drivs i samarbete med Galaxens Region Syd och Region Väst och några av de större byggföretagen

inom regionerna. Syftet är att tillsammans med företagen utveckla en modell, ett arbetssätt, även för tidig rehabilitering genom anpassat arbete.

- Vi kan redan se positiva effekter i några av företagen. Siffrorna visar att det här lönar sig, man ser redan en sjunkande sjukfrånvaro, påpekar Eva-Lena Palander.

Kanske beror det goda resultatet på att här finns det entusiastiska Galaxare som tar hand om ruljansen?

Vid årsskiftet lämnar dock Eva-Lena för att inta Vd-stolen på Byggtutbildning Star i Dalarna som är ett partsgemensamt utvecklings- och utbildningsföretag som ägs av Dalarnas

Eva-Lena Palander.

Byggmästareförening. - Genom rekrytering, kompetenshöjning och utveckling av företag och individer ska vi stimulera byggbranschen till ökad tillväxt och sysselsättning, berättar Eva-Lena Palander. Vi önskar henne lycka till.

Ryggskadad målare fick ny chans

Jag hade varit målare i 25 år. Så fick jag diskbråck och opererades för det år 2000, berättar Kenneth Axén. Sen var jag hemma i ett och ett halvt år innan jag kunde börja jobba igen. Men det fungerade bara i ett och ett halvt år, då var det klippt igen. Ryggen höll inte för jobbet. År 2002 blev det en ny operation och man stelopererade han ryggen. Då var det givetvis omöjligt att återgå till målarjobbet. Det var bara sjukskrivning som gällde. Kenneth var ju fortfarande relativt ung och att bara gå hemma och dra blev i längden fullständigt olidligt.

- Janne Jonsson på Galaxen Region Mellan och Carli Zunko

från målarfacket har ställt upp väldigt bra för att försöka hjälpa mig, menar Kenneth. Lösningen man fann var en Galaxenanställning på Dagöholm, ett behandlingshem för alkoholister och andra drogmissbrukare. Det ligger mycket naturskönt beläget några mil utanför Katrineholm. - Kenneth var mycket tveksam till att börja med, berättar Lars Westerberg som arbetar på anläggningen. Jag fick tjata på honom att han skulle åtminstone komma ut och prova i alla fall.

I dag tillhör Kenneth de så kallade "praktikerna" på Dagöholm. Han är med och reparerar och underhåller alla husen tillsammans med

klienterna och han är även med på behandlingssamtalen.

- Jag målar och snickrar och jobbar tillsammans med klienterna. Det är jättetrevligt säger Kenneth. Det gäller bara att se till att de gör färdigt det vi håller på med.

- De här killarna och tjejerna är inte vana vid det. Men det kan vara lite knepigt att passa på sin kropp. Att inte lyfta tyngre saker, till exempel, men det går bättre och bättre.

- Jag brukar få tjata på Kenneth att han ska ta det lite lugnare, påpekar Lars Westerberg Kenneth kommer nu att få gå på en provtjänst i ett halvår och kommer förmodligen att få fast jobb efter detta.

Vad händer i regionerna?

Man jobbar på i landets sju regioner.

På en del håll har det dock skett några nyanställningar, främst på grund av pensionsavgångar.

Den nya regeringens planer för hur arbetsförmedlingen ska organiseras, oroar en del. Andra menar att det under det kommande året inte kommer att ske något radikalt.

Region Sydöst

- Inga större förändringar här i Region Sydöst, säger Vd Ingemar Legrell. Han berättar att man i regionen arbetar aktivt med preventionsbudskapet både mot företagen och inte minst ute på skolorna.

- Nästa år går Karl-Erik Lund i Växjö i pension. Då behövs en ny kraft, antingen i Växjö eller i Kalmar. Det kanske finns någon läsare som kan tänka sig att ta jobbet?

- Vad kommer att hända med länsarbetsnämnderna i fortsättningen?

Region Mellan

I Region Mellan fortsätter utbildningen av certifierade preventionspiloter.

En del av handläggarna börjar nalkas pensionsåldern, småningom kommer det behövas nyrekryteringar.

- Utbildningen för certifierade preventionspiloter har kommit igång, berättar Ulf Eriksson, Vd Region Mellan.

Han är inte orolig för utvecklingen av lönebidragen.

- Nästa år kommer i alla fall att rulla på som vanligt. Sen vet ju ingen vad som kan hända på sikt.

Region Norr

I Region Norr pågår verksamheten jämt och stadigt, berättar Jan Petschler som är Vd för regionen.

- Den senaste tidens kraftfulla expansion i Haparanda har börjat visa sig. IKEA:s bygge har blivit en energikick för byggbranschen i regionen. Lägg därtill utvecklingen i Malmfälten och att man på sikt kommer att bli tvungna att flytta på hela Kiruna gör att vi inte har sett slutet på den här utvecklingen.

När det gäller lönebidragen är Jan Petschler inte orolig.

- De kommer att vara kvar, åtminstone under nästa år, menar han.

Region Mitt

Sedan den första september är Jan von Knorring ny Vd för Galaxen i Region Mitt.

- Ett spännande och intressant jobb, säger han.

Jan har ett förflutet som armerare, men utbildade sig till sjukgymnast och har jobbat på Bygghälsan i sju år. En bred erfarenhet av rehabilitering och prevention alltså.

- Det finns en hel del att göra, menar han.

Man är redan i gång med utbildning av preventionspiloter. Något som bekymrar Jan von Knorring är hur dagens byggstudenter ska kunna klara av sitt jobb i framtiden. Deras fysiska status lämnar mycket övrigt att önska.

Region Väst

Från första oktober har Yngve Brewitz börjat som handläggare och hjälper Robert Ciabatti i

Skövde med arbetet som handläggare och preventionspilot. I Karlstad börjar Ulf Zakrisson vid årsskiftet. Han kommer i stället för Stig Persson som går i pension.

- Beträffande lönebidragen är jag inte orolig, säger Johnny Jönsson, Vd Region Väst. I budgetproppen har man budgeterat för bibehållande fram till 2008.

Region Öst

Man har i dag 480 gubbar i verksamhet. Och aktiviteten pågår utan större förändringar enligt Lars Ihse, Vd Region Öst.

- Vad som händer med lönebidragen och samarbetet med Länsarbetsnämnden vet väl ingen, menar han. Alla nya regeringar, oavsett partifärg, vill ju ta fram svängremmen när de tillträder. Hittills ser det ut att fortsätta enligt tidigare modell, tror Lars Ihse.

Region Syd

I Region Syd har Roger Göranson knutits till kontoret i Halmstad för att assistera Ronny Lundqvist. Avsikten är att han ska ta över när Ronny går i pension. Charlotte Svensson har börjat på kontoret i Kristianstad för att arbeta med preventionsarbetet.

- Beträffande vad som kommer att hända med länsarbetsnämnderna och lönebidragen så vet man ju inte. Det vore ju olyckligt om vi skulle behöva gå tillbaka till det gamla systemet när man fick förhandla enskilt för varje gubbe, vid varje tillfälle och med varje förmedling, säger Vd Janne Johansson